

EXPOSICIÓ

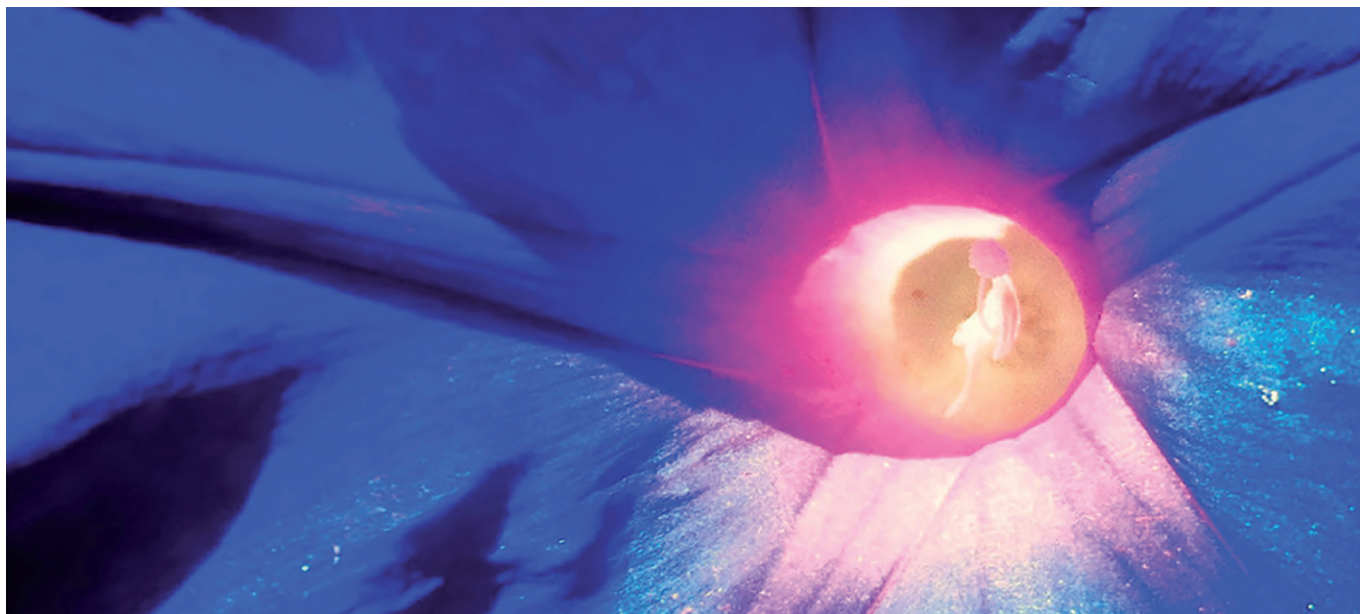
Inka Martí

“El divino Narciso”

Espai Casinet

Del 23 de setembre al 16 d'octubre

Inauguració: 23 de setembre a les 19 h

El mite iniciàtic de Narcís i Eco recollit per Ovidi a *Les Metamorfosis* ressona al llarg dels segles als versos dels poetes, atrets per la nimfa Eco, símbol del verb, del so, la freqüència i la vibració; i per Narcís, símbol del reflex, la llum i el color.

I en quin mirall es reflecteix el mirall de Juana Inés de la Cruz? Alguns sorjoanistes, sorpresos pel misteri que és en si mateixa Juana Inés i el seu llegat, es pregunten si potser sor Juana era una mena d'alquimista.

Juana Inés és l'última reverberació de coneixements antics de l'Edat d'Or del barroc espanyol i novohispà. Als seus versos palpiten els ancestres, el fil d'or de l'antic Egipte que desemboca a Alexandria, Bizanci, Constantinoble, Nalanda, Harran i Bagdad, els ressons de les quals recalen a la Florència renaixentista, on Marsilio Ficino tradueix el *Corpus Hermeticum*, i desencadena el torrent lluminós del Renaixement, que també arriba a la Universitat de Salamanca. Fra Luis de León, Santa Teresa, Sant Joan de la Creu, Abraham Zacut, Calderón de la Barca i altres ments preclares de la península Ibèrica –en aquells temps gresol d'alquímies i cultures hermètiques, amb un rei que regala un mirall d'obsidiana tolteca a John Dee, el mag astròleg de la reina Isabel I d'Anglaterra– desembarquen a la remota Ciutat de Mèxic, on ressonen les cultures prehispaniques, la ciutat àuria de Tula, un univers que sincretitzen els jesuïtes i al qual s'afegeix la consciència inquieta de la criolla Juana Inés de la Cruz, juntament amb el seu amic i jesuïta Sigüenza y Góngora, que va dirigir les primeres excavacions de Teotihuacan. Tots dos lectors fervents d'Athanasius Kircher, relacionen immediatament el ressò de l'Egipte faraònic amb l'univers de la cultura mesoamericana.

Juana Inés, que és admiradora de la matemàtica i astròloga neoplatònica Hipàcia d'Alexandria, igual que ella acull al seu grial anímic tots els reflexos de la saviesa ancestral alquímica i màgica de l'hermetisme. A més de poeta i teòloga, és amant de la teoria musical, col·leccionista d'instruments, utensilis científics i tot tipus d'objectes estranys que, com escriu Octavio Paz, “se asemejan más a la Cueva de los magos que a una sala de museo”. En un dels pocs retrats que se'n conserven, apareix embotida en el seu hàbit de monja jerònima, que sembla amagar unes ales grans en lloc de braços, davant d'una llibreria, amb un bon nombre de llibres prohibits, una retorta amb un líquid verdós (el sulfur dels alquimistes), i un full de paper amb geometries i càlculs matemàtics astrològics.

ESPAI CASINET. Plaça de la Llibertat, 17.

Dijous i divendres, de 17 a 20 h. Dissabtes, d'11 a 14 h i de 17 a 20 h. Diumenges i festius, d'11 a 14 h.

CASA DE CULTURA. Passeig de Prat de la Riba, 16.

De dimecres a divendres, de 17 a 21 h.

Dissabtes, de 10 a 14 h i de 17 a 21 h.

Diumenges i festius, de 10 a 14 h.

Més informació:

cultura@elmasnou.cat

Tel. 93 557 18 51

EXPOSICIÓ

Inka Martí

“El divino Narciso”

Espai Casinet

Del 23 de setembre al 16 d'octubre

Inauguració: 23 de setembre a les 19 h

Narcís i la Natura: metamorfosi espectacular

El tema d'aquesta exposició és el mite de Narcís i Eco, que en la versió de Juana Inés té una correspondència absoluta amb el text hermètic *El divino Poimandres*. Narcís viu feral al bosc i rebutja els amors d'Eco; en canvi, busca la nimfa Naturalesa Humana, que, per la seva banda, enamorada de Narcís, perduda en si mateixa, porta eons tractant de trobar-lo. El destí els uneix, per l'acció de Gràcia, perquè es reuneixin al costat d'una font màgica. Naturalesa Humana es troba amagada a la copa d'un arbre. En observar Narcís a l'aigua cristal·lina la seva pròpia imatge, es fon amb la imatge de Naturalesa, que el contempla enfilada a les branques de l'arbre. A través del mirall de l'aigua, tots dos es fonen. Narcís cau rendit d'amor i, davant la desesperació de no poder assolir-la, mor. Sor Juana proposa així la poètica de les correspondències, allò que és semblant crida a allò que és semblant, i a través d'un acte poètic de coneixement de la bellesa, es produeix la metamorfosi: la transformació.

Juan Inés, a més, proposa, en un gir sincrètic, un Narcís que, identificat amb Crist, mitjançant la caiguda simbòlica a la font d'aigua del coneixement, ressuscita a través de la iniciació de la mort i de l'amor en una flor blanca que és, al seu torn, una divina hostia nívica que emergeix de l'aigua. Reflex il·luminador per a qui hagi desenvolupat el sisè sentit de la visió i un dels preceptes més antics de les iniciacions, morir abans de morir.

Naturalesa Humana es transforma també per amor. La seva transformació és la puresa i la innocència de l'estat natural que tenia abans de perdre el jardí de l'Edèn.

Eco, a l'acte sacramental de Juana Inés, és lluciferina, morta d'enveja per l'amor que professa Narcís a Naturalesa Humana, i, seguida per Supèrbia i Amor Propi, s'amaga al forat del mateix arbre on Naturalesa Humana estava amagada entre les branques. Eco representa en aquest mite de Juana Inés l'altra banda del mirall. En el llenguatge simbòlic dels alquimistes, l'arbre buit és el forn transformador. Eco, per la seva banda, pateix la seva pròpia metamorfosi. A Ovidi, els ossos es transformen en pedres, i la veu, en aire. La freqüència, el so i la vibració són origen de l'univers. Ressò sonor per a qui sàpiga escoltar amb l'oïda interna a l'*Spiritus Aureus*.

La metamorfosi a través de la bellesa i l'amor com a forces còsmiques de transformació

Per a Plató i Plotí, l'ànima és un mirall que, segons l'estat de consciència de cada ésser humà, reflecteix la bellesa o la lletjor. La noció neoplatònica de les dues cares de l'ànima, “un costat inferior tornat cap al cos i un costat superior tornat cap a la intel·ligència”, segons Plotí, és com el mirall negre mesoamericà exposat a la sala, que reflecteix la naturalesa no dual de l'univers, el dos que en realitat és un. Aquesta és una comprensió profunda simbòlica de la unió d'oposats. Com diu un antic mirall xinès: “Com el sol, com la lluna, com l'aigua, com l'or. Sigues clar i brillant, i reflecteix allò que hi ha al teu cor.”

Corrents filosòfiques i erudits de la fenomenologia de la consciència del segle XXI proposen una nova perspectiva, que en realitat és un ressò ancestral: la consciència és la realitat última de l'univers. Allò que experimentem com a matèria és consciència cristal·litzada, o com creien les antigues civilitzacions mesoamericanes: la realitat de la vigília s'origina en els nostres somnis. Tot és consciència. L'univers és, en la seva totalitat, com un somni viu.

Caiguem, sí, com Narcís, atrets per l'amor i la bellesa de la natura, però el diví “Poimandres”, en els textos del Corpus, ens proposa el camí d'ascensió i sortida del laberint. Només a través de la música de les esferes que ressonen en les cordes del nostre cos, després de polir el mirall intern, podem retornar al nostre estat de lleugeresa espiritual. De la mateixa manera que la noció barroca de l'*Imago Mundi*, la sala de l'Espai Casinet esdevé avui un món imaginari que recull els reflexos i vibracions còsmiques dels símbols i imatges ancestrals que emergeixen del mirall nocturn de l'univers oníric dels meus somnis, riu espiritual que circula en tots nosaltres i que alguns escoltem al llarg dels segles. La mateixa font on Sor Juana i tants altres hermètics neoplatònics reflecteixen les seves ànimes per alleugerir els seus cossos. La font de Narcís i Eco.

Les estrelles són com síl·labes que s'inscriuen a cada instant al cel. Tot al món són signes, esdeveniments coordinats, que depenen entre si. Tot respira de manera conjunta; ja que, com diu Plotí, l'ànima que contempla la bellesa es transforma en una ànima bella.

EXPOSICIÓ

Inka Martí

“El divino Narciso”

Espai Casinet

Del 23 de setembre al 16 d'octubre

Inauguració: 23 de setembre a les 19 h

Juana Inés de la Cruz

Polímata novohispana, va ser una religiosa jerònima, que com a escriptora i poeta és un dels exponents més rellevants del Segle d'Or espanyol, i també va incorporar el nàhuatl clàssic a la seva creació poètica. Com escriu Octavio Paz: “El enigma de Juana Inés es muchos enigmas: los de la vida y los de la obra.”

Des de fa més de tres segles, cada estudiós sorjuanista aporta noves interpretacions d'acord amb el seu temps i, al segle XXI, a més de considerar-la profeminista, se li atribueixen relacions amoroses amb les dues virreines espanyoles, per a uns platòniques, per a d'altres reals. Sor Juana es definia en un vers com a “diversa en mi”.

Destaca a l'acte sacramental *El divino Narciso* un altre tret que la projecta a l'actualitat. La rellevància que dona a la cultura prehispànica a la “Loa” d'*El divino Narciso* és, segons Cortés Koloffon: “un ejemplo de la incidencia del pensamiento criollo en las obras de los autores novohispanos. Sor Juana exalta la cultura mexicana alejando la imagen de la América estereotipada como flechadora, desnuda y salvaje y no soslaya la práctica y rechazo de los sacrificios humanos”.

Inka Martí

Artista imaginari i coeditora de l'editorial Atalanta, dirigeix a Salamanca un projecte que uneix la investigació de biodiversitat i l'agricultura i ramaderia ecològica en convivència amb grans depredadors com el llop i l'àliga imperial.

Al voltant de Juana de Asbaje treballa en dos espais. Tots dos formen part del projecte *Juana Inés de la Cruz: la reverberación áurea. Primero sueño*, on aborda la relació dels somnis, la consciència i la realitat a través del cos subtil, que va ser exposada al Claustre de Sor Juana Inés a la Ciutat de Mèxic.

A *El divino Narciso*, els conceptes de reflex (llum, color i mirall) i ressò (so, vibració i freqüència) obren la metamorfosi a través d'Amor i Bellesa.

I continua la seva investigació sobre *Somnis, mort i reencarnació* a través dels seus vint-i-dos quaderns de somnis. Una selecció de seixanta-cinc somnis es troben al seu llibre *Cuaderno de noche*.

ESPAI CASINET. Plaça de la Llibertat, 17.

Dijous i divendres, de 17 a 20 h. Dissabtes, d'11 a 14 h i de 17 a 20 h. Diumenges i festius, d'11 a 14 h.

CASA DE CULTURA. Passeig de Prat de la Riba, 16.

De dimecres a divendres, de 17 a 21 h.

Dissabtes, de 10 a 14 h i de 17 a 21 h.

Diumenges i festius, de 10 a 14 h.

Més informació:

cultura@elmasnou.cat

Tel. 93 557 18 51